

УДК: 005.93:658.5.

Дашутіна Людмила Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту імені професора Л.І. Михайлової, Сумський національний аграрний університет, 40000, м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва, 160, тел.: (054) 270-10-12, e-mail: ljutikd@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6421-816X>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІ

Анотація. У статті підтверджено актуальність обраної теми дослідження та необхідність вивчення даного питання. На теоретичному рівні автором розглянуто теоретико-методологічні засади визначення ефективності управління аграрними підприємствами. А також проаналізовано стан та тенденції розвитку галузі рослинництва України. В рамках цього вивчено поняття «ефективність» та «результативність». Існування різних підходів до визначень та взаємозв'язку категорій ефективність і результативність підтверджують складність змістового наповнення цих понять та актуальність даної проблеми. З метою більш глибокого розкриття теми в статті проаналізовано організаційно-економічну характеристику та досліджено ефективність управління одного з провідних господарюючих суб'єктів Сумської області – фермерське господарство «Батьківщина». Проведена оцінка ефективності функціонування визначеного підприємства, аналіз ринкових позицій, визначено основні напрями його розвитку. Автором обґрунтовано необхідність використання соціально-економічних та технічних заходів щодо підвищення ефективності управління виробництвом продукції господарства, що підтверджено економічними розрахунками ефективності запропонованих заходів. На базі проведених досліджень автором визначено наявні для більшості аграрних підприємств напрямки, завдяки яким ефективність їх діяльності може підвищуватися. Серед яких: стимулювання підвищення якості, встановлення системного моніторингу, запровадження державного загального контролю, раціональне використання землі тощо.

За результатами дослідження з'ясовано, що багато аграрних підприємств через швидке зниження потенціалу виробництва вимагають вагової фінансової державної підтримки навіть для того, щоб досягти рівня фінансової рівноваги. Аграрна політика має бути орієнтована на те, щоб виробництво досягло стійкості та зростало, враховуючи небезпеку можливого його спаду.

Результати дослідження можуть бути використані для розроблення ефективної системи управління сільськогосподарських підприємств різних форм власності.

Ключові слова: управління, ефект, ефективність управління, виробництво, сільськогосподарське підприємство.

Dashutina Liudmyla Oleksandrivna, candidate of economic sciences, associate professor, associate professor of the management department named after

professor L.I. Mykhailovoy, Sumy National Agrarian University, 40000, Sumy, Herasyma Kondratieva Street, 160, ph.: (054) 270-10-12, e-mail: ljutikd@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6421-816X>

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF EFFECTIVE ENTERPRISE MANAGEMENT IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION CHALLENGES NOWADAYS

Annotation. The article confirms the relevance of the chosen research topic and the need to study this issue. At the theoretical level, the author considered the theoretical and methodological foundations for determining the effectiveness of management of agricultural enterprises. And also analyzes the state and trends of development of the crop industry of Ukraine. Within this, the concepts of "efficiency" and "effectiveness" have been studied. The existence of different approaches to definitions and interconnection of categories efficiency and effectiveness confirms the complexity of the content of these concepts and the relevance of this problem. In order to disclose the topic, the article analyzes the organizational and economic characteristics and investigates the effectiveness of managing one of the leading business entities of Sumy region-the farm "Bat'kivshchyna". The efficiency of the functioning of a certain enterprise, the analysis of market positions was carried out, the main directions of its development are determined. The author substantiates the necessity of using socio-economic and technical measures to increase the efficiency of management of farm production, which is confirmed by economic calculations of the effectiveness of the proposed measures. Among them: stimulation of quality improvement, establishment of system monitoring, introduction of general state control, rational use of land, etc. According to the results of the study, it was found that many agricultural enterprises, due to the rapid decrease in production potential, require significant financial state support even in order to reach the level of financial equilibrium. Agrarian policy should be oriented to ensure that production reaches stability and grows, taking into account the danger of its possible decline.

The results of the study can be used to develop an effective management system for agricultural enterprises of various forms of ownership.

Keywords: management, effect, management efficiency, production, agricultural enterprise.

Постановка проблеми. Ефективність – важливий критерій оцінки діяльності підприємства. Вона прямо пов'язана з досягненням кінцевого результату розвитку організації. На даному етапі розвитку ринкових відносин в Україні, підприємства мають активно діяти для того, щоб постійно підвищувати ефективність своєї діяльності. Важливе місце посідає проблема ефективності управління виробництвом серед проблем, актуальних в економічній науці. Відтак, аналізуючи результати попередніх досліджень та діяльність сільськогосподарських підприємств, погоджуємося з тим, що процес управління ними все ще вимагає вдосконалення і суттєвих, радикальних перетворень, які повинні супроводжуватись не лише підтримкою на загальнодержавному рівні,

але також мати економічне обґрунтування для кожного окремо взятого підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вклад у розробку та вивчення проблеми підвищення ефективності управління підприємством внесли такі вітчизняні та іноземні автори, як Г. Андрійчук, Н. Бахчеванова, Ст. Бір, Н. Дмитрієва, П. Друкер, Б. Жнякін, В. Мельник, Д. Нортон, В. Мертенс, В. Плєскач, М. Портеру, П. Саблук, В. Шиян, Н. Шпичак та інші.

Мета статті – дослідження теоретико-методологічних засад процесу управління ефективністю діяльності сільськогосподарських підприємств, існуючих проблем і галузевої специфіки зазначеного процесу та визначення напрямів їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією із найактуальніших проблем прискорення розвитку галузі сільського господарства в сучасних умовах є зростання її ефективності. Дивлячись на кількість досліджень, що присвячені проблемі ефективності виробництва та конкретно у галузі сільського господарства, можемо зазначити, що через різне цільове призначення її складових, дана категорія є досить складною. Вона має відображати результативність різноманітної людської діяльності у процесі виробництва духовних та матеріальних благ [1, с. 38].

Для проведення детальних досліджень з питань соціального, економічного та організаційного механізму підвищення ефективності діяльності господарства необхідно розглянути та дослідити гносеологічні елементи поняття ефективності, а також визначити різницю між поняттями результативність та ефективність. Зазначимо, що поняття «ефективність» є похідною від слова «ефект», але існує чітке розмежування у науковій літературі між поняттями ефект та ефективність.

Якщо говорити про підходи до з'ясування поняття «ефект» з поглядів різних авторів, то Г. В. Мельник вважає, що ефект є результатом яких-небудь причин, господарських заходів або дій (введення нового устаткування або техніки, інвестиційних проектів, комерційних угод, втілення господарського рішення або виконання природоохоронних заходів) [3, с. 156]. Розглядаючи те саме питання, В.Л. Плєскач вважає, що ефект – це корисний результат, що виражається у вартісній оцінці [4, с. 27]. На думку П.Т. Саблук ефектом є результат впровадження заходів, які спрямовані на зростання ефективності виробництва завдяки заощадженню всіх виробничих ресурсів [2, с. 155].

Отже, проаналізувавши вищезазначене, можемо зробити висновок: ефект – це безпосередньо досягнутий або одержаний результат від ведення певного виду діяльності, явища, процесу або будь-якої інакшої взаємодії в цілому.

Для детальнішої характеристики необхідно розуміти та чітко знати, яких результатів, за який інтервал часу, з використанням яких саме ресурсів, було отримано результати. Саме для цього виділено категорію ефективності в науковій літературі. Ефективність можна тлумачити як вибір вірних цілей, на яких сфокусовано всю енергію організації.

Варто відзначити, що ефективність є не лише зв'язком результату з поставленими цілями, а й результатом (ефектом) з погляду оптимального

використання ресурсів – фінансових, трудових, матеріальних [5]. Найкращою мірою доцільного використання ресурсів є ефективність [6, с. 42]. Ефективність – це завжди деяке співвідношення (кінцевого результату з метою або результату з витратами для отримання цього результату), отже величина відносна; ця категорія має управлінський характер і відтворює, насамперед, рівень досягнення поставленої мети [7, с. 288]. В цілому, думки різняться з приводу тлумачення поняття ефективності.

Деякі автори вважають ефективність вибором правильних цілей, інші – оцінку або результат діяльності підприємства; найпопулярнішою думкою в галузі економіки є те, що ефективність – це пропорція результату до витрат.

Ефективність виробництва є ключовою на мікроекономічному рівні, ця категорія є характеристикою результативності та віддачі виробництва. Вона свідчить про збільшення об'ємів виробництва та при яких витратах ресурсів буде досягнуто цього приросту, а значить свідчить про характер економічного зростання [8, с. 392].

Ефективність виробництва має багаторівневий та багатоаспектний характер. В економічній теорії виділяють соціальну та економічну ефективність виробництва. Економічна ефективність – являє собою досягнення найвищих результатів виробництвом за найменших витрат праці або зменшення на одиницю продукції сукупних витрат. Соціальна ефективність – це рівень відповідності соціальним потребам суспільства результатів виробництва.

Згідно з цим, можемо прийти до висновку, що ефективність – явище не випадкове, а є стійким, закономірним і об'єктивним процесом функціонування економіки, який набув ознак економічного закону. Для розрахунку ефективності використання факторів виробництва застосовують систему певних показників. До них відносять: трудомісткість, продуктивність праці, фондомісткість, фондівіддачу, матеріаломісткість, матеріалівіддачу, капіталомісткість та інші [9, с. 967]. При аналізі поняття «ефективність» В.Я. Месель-Веселяк прийшов до висновку, що базисом є термін «ефект», він, в свою чергу, є певною формою результату, значить, згідно цій теорії, поняття «ефективність» можна вважати похідним від поняття «результативність». Науковець пов'язує результат з обсягом чистого доходу організації, а ефект – з чистим прибутком [10, с. 7]. Б.О. Жнякін у своїх дослідженнях ефективності управління корпоративних організацій визначав ефективність синтетичною характеристикою якісної результативності організації, а також управління діяльністю організації в цілому [11, с. 160].

Отже, враховуючи вищесказане, ми прийшли до висновку, що більша частина науковців підтверджують наявність різниці між поняттями ефективності та результативності. Існування різних підходів до визначень та взаємозв'язку категорій ефективність і результативність підтверджують складність змістового наповнення цих понять та актуальність даної проблеми.

Для розкриття визначеної проблеми, детальне дослідження здійснено за матеріалами фермерського господарства «Батьківщина» (Сумська область). Характеризуючи дане підприємство варто відмітити, що на кінець 2021 р. площа сільськогосподарських угідь становила 3094,10 га ріллі, основним предметом

діяльності підприємства є виробництво вирощування сільськогосподарських культур, зокрема: пшениця озима, соняшника, кукурудзи на зерно, соя, гречка (до 2019 року) [12].

Господарюючий суб'єкт достатньою мірою забезпечений основними виробничими фондами, підприємство досить ефективно використовує основні засоби, що є у його розпорядженні. Це підтверджує динаміка останніх двох років. За останні 3 роки зростання обсягів товарної продукції на 14,7 % забезпечило значне збільшення фондівіддачі на 50,8 % та зменшення фондомісткості на 33,3%. Для цього керівництвом підприємства було прийнято рішення щодо максимальної оптимізації використання основних фондів підприємства. І вжиті заходи з оптимізації виправдовують очікування. Але господарству необхідно оновлювати основні фонди, щоб і надалі їх ефективно використовувати. Аналіз основних економічних показників свідчить про досить високий рівень рентабельності - це майже 70%.

Зовнішні та внутрішні фактори формують бізнес-середовище, яке фактично визначає положення підприємства на ринку, його економічний потенціал та фінансове благополуччя. Отже, ділова активність суб'єкта господарювання виступає індикатором розвиненості відносин, проявом прозорості діяльності, відкритості бізнес процесів, свідченням дієвості та дотримання законодавчих, наслідком ефективного управління (табл.1).

Таблиця 1 - Показники ділової активності ФГ «Батьківщина»

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021/ 2019, +/-
Прибуток на 1 грн. реалізованої продукції	0,5	0,4	0,5	+0,00
Коефіцієнт ділової активності	1,6	2,6	1,7	+0,1
Коефіцієнт ефективності використання фін. ресурсів	0,7	1,2	0,9	+0,2
Коефіцієнт використання власних коштів	1,5	1,7	1,1	-0,4
Фондовіддача	2,7	4,1	3,6	+0.9
Оборотність коштів у розрахунках, оборотів	57,1	45,7	9,8	-47,3
Оборотність коштів у розрахунках, дні	6,3	7,9	36,7	+30,4
Оборотність виробничих запасів, оборотів	1,7	3,7	3,9	+2,2
Оборотність виробничих запасів, дні	211,8	97,3	92,3	-119,5
Тривалість операційного циклу, дні	218,1	105,2	129	-89,1
Оборотність оборотних засобів, оборотів	4,3	7,7	3,7	-0,6
Оборотність оборотних засобів, дні	83,7	46,8	97,3	+13,6
Оборотність власного капіталу, оборотів	3,2	3,9	2,0	-1,2
Оборотність всього капіталу, оборотів	1,6	2,6	1,7	+0,1
Період окупності власного капіталу, років	0,6	0,6	0,9	+0,3

Джерело: сформовано автором на основі власних розрахунків

Показники оборотності власного капіталу вказують на нераціональне його використання, тобто на бездіяльність частини власного капіталу. Цей показник не відповідає оптимальному рівню. Аналіз показує, що весь капітал підприємства використовується не досить ефективно, показник є значно нижчим, ніж оптимальне його значення.

Досягненню цілей підприємства сприяють саме конкурентні переваги підприємства. Дані чинники вказують на конкурентоспроможність підприємства. Також на ринкові позиції підприємства впливають як зовнішні так і внутрішні фактори. Тому оцінимо їх вплив за спеціальною шкалою (табл. 2).

Таблиця 2 - Вплив чинників зовнішнього середовища на діяльність ФГ
“Батьківщина”

Чинники	Їх зміст щодо бази дослідження	Середня оцінка впливу, бали	Важливість чинника	Зважений рівень впливу, бали
Споживачі	Продукція реалізовується в основному через товарні біржі, в деякій кількості вона реалізується робітникам та дрібним споживачам.	5	0,20	0,8
Постачальники	Забезпечують постачання насіння, паливо-мастильних матеріалів, добрив, засобів захисту рослин.	4	0,20	0,8
Конкуренти	Виробники, які займаються аналогічним виробництвом.	4	0,20	0,8
Державні органи влади	Санепідемстанція, управління з охорони праці, податкова інспекція, пожежна інспекція	3	0,15	0,45
Законодавчі акти	Господарський кодекс «Про охорону праці», «Про якість і безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини», Цивільний, Податковий кодекс України, Земельний кодекс України, Кодекс законів України про працю	4	0,15	0,6
Контактні аудиторії	Вплив акціонерів, фінансових установ, аудиторів, послугами яких воно користується щорічно, державних установ, лідерів громадської думки.	3	0,05	0,2
Організації-сусіди	Господарство часто контактує з господарствами-сусідами, обмінюючись досвідом, консультуючись щодо надійності певних постачальників тощо.	4	0,05	0,2
Всього				4,05

Джерело: сформовано автором на основі власних досліджень

Оцінюючи вплив чинників зовнішнього середовища на діяльність підприємства, можна відмітити, що яскраво виражений вплив мають – споживачі та постачальники, зі зваженим рівнем впливу – 0,8 балів; а також вагомий вплив мають – конкуренти та організації-сусіди.

Якщо на фактори зовнішнього середовища господарство вплинути не може, то внутрішнє середовище є тим, що безпосередньо від нього залежить. Розглянемо вплив цих чинників на роботу господарства за допомогою наступної таблиці 3.

Таблиця 3 - Вплив чинників внутрішнього середовища на діяльність підприємства

Чинники	Їх зміст щодо бази дослідження	Середня оцінка впливу, бали	Важливість чинника	Зважений рівень впливу, бали
Цілі	Досягнення прибутку, завоювання зовнішньоекономічного ринку	5	0,15	0,75
Структура	Лінійно-функціональна	3	0,20	0,60
Завдання	Збільшення обсягів виробництва продукції (згідно контрактів)	4	0,15	0,60
Технологія	Технології розроблені по вирощуванню кожної сільськогосподарської культури з урахуванням їх особливостей.	5	0,20	1,0
Працівники	Є головним ресурсом підприємства	5	0,30	1,50
Всього				4,45

Джерело: сформовано автором на основі власних досліджень

Зовнішнє середовище здійснює негативний вплив на підприємство, проте завдяки тому, що аграрний сектор отримав одну з провідних ролей у розвитку та реорганізації структури економіки країни, завдяки розвитку аграрних технологій та завдяки зростанню рівня екологічної відповідальності інших підприємств, політичний, технічний та екологічний фактори були оцінені такими, що здійснюють мінімально позитивний вплив на підприємство, абстрагуючись від загальнонаціональної ситуації. Аналіз факторів впливу зовнішнього середовища на ФГ «Батьківщина» наведено у табл. 4.

За останні 20 років аграрний сектор України та безпосередньо ФГ «Батьківщина» зазнали серйозних структурних змін і трансформацій. Непродумана земельна реформа та непродуктивна державна економічна політика щодо сільського господарства призвели до зупинки галузі. Під гаслом пошуку ефективного господаря було повністю зруйновано існуючу виробничу базу та систему матеріально-технічного забезпечення, підірвано соціально-економічну основу села. В селянські домогосподарства перемістилося виробництво великої кількості сільськогосподарської продукції, особливо продукції тваринництва, це не сприяє підвищенню якості та конкурентоспроможності

сільськогосподарської продукції, не сприяє застосуванню нових технологій та покращенню ресурсозабезпеченості. Загалом, вплив непрямих факторів навколишнього середовища створює більше проблем, ніж переваг, але агробізнес має великий потенціал і в майбутньому можна очікувати позитивних змін.

Таблиця 4 – Аналіз факторів непрямого впливу зовнішнього середовища

Назва факторів	Зміст факторів
Економічні	Нестабільність гривні; Економічна криза; Високі кредитні ставки; Високі темпи інфляції.
Політичні	Політична криза; Повномасштабне вторгнення Росії на територію України; Нестабільність правової системи; Система податкових пільг та заохочень: більшість податкових стимулів та заохочень не реалізовується до кінця; Непослідовність держави в реформуванні галузі.
Технологічні	Зношення основних виробничих фондів у галузі; Відставання у рівні технологічного розвитку від провідних країн.
Географічні	Переважно сприятливі кліматичні умови; Транспортні шляхи потребують капітального ремонту.
Соціально-культурні	Зміна соціальних настанов до культурних цінностей: сільське господарство знову стає популярним Соціальні групи відносяться до підприємства сприятливо.
Міжнародні	Значна роль України у виробництві пшениці.

Джерело: сформовано автором на основі власних досліджень

Пропонуються наступні заходи, щоб максимізувати дію сильних сторін та уникнути дію слабких сторін ФГ «Батьківщина»: запровадити нові технології для зниження собівартості продукції; посилити сільськогосподарське виробництво високоякісного насіння та іншої продукції на основі інновацій; покращити стимули для працівників, щоб вдосконалити фінансові показники.

Операційним менеджером процес прийняття рішення розглядається як метод допомоги в досягненні оперативних та стратегічних цілей. На результати виробничої діяльності працівників ФГ «Батьківщина» суттєво впливає рівень вмотивованості працівників, а також задоволення їхніми умовами праці. Для того, щоб дослідити, який рівень зацікавленості у розвитку діяльності підприємства, регулярно необхідно проводити анкетування, опитування та інтерв'ювання персоналу. Це допоможе виявити своєчасно проблеми мотивації, що існують, а також усунути їх.

За результатами анкетування було досліджено та виявлено основні мотиви, які керують співробітниками під час роботи на ФГ «Батьківщина» (рис. 1.).

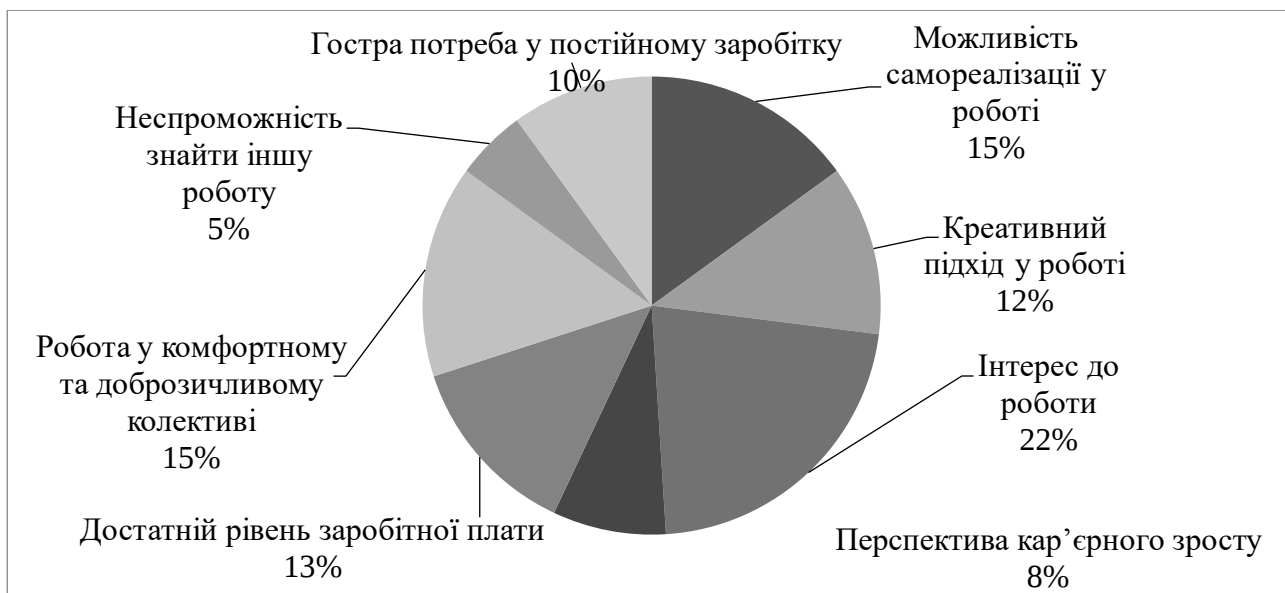

Рисунок 1 - Основні мотиви працівників за результатами опитування
Джерело: сформовано автором в ході проведення опитування

Також був проведений аналіз рівня задоволеності працівників матеріальним заохочуванням та стимулюванням їх роботи. Так, 57% працівників, що брали участь в опитуванні, стверджують, що обсяг премій та заробітної плати відповідає дійсному внеску співробітників у діяльність підприємства, результати цієї діяльності. 23% співробітників вважають, що заслуговують на більший розмір премій відносно посадового окладу. А 20% стверджують, що система матеріального заохочення та стимулювання в ФГ «Батьківщина» є справедливою відносно інших агропідприємств району та області. Враховуючи зовнішню мотивацію, то 65% працівників запевняють, що задоволені можливістю кар'єрного зросту та умовами праці. Показник мотивації внутрішньої співробітників ФГ «Батьківщина» є досить високим. Ступінь довіри працівників до керівництва є на високому рівні. Близько 95% опитаних співробітників при виникненні проблеми або якогось питання звертаються безпосередньо до управлінців за допомогою.

У підприємстві ФГ «Батьківщина» мало уваги приділяється моральному стимулюванню працівників. 67% говорять, що не вистачає організації корпоративних свят на підприємстві. 17% опитаних вважають організацію робочих місць незадовільною. Опитування довело, що у колективі відсутні конфліктні ситуації та заздрість. Основними показниками успішності співробітника в ФГ «Батьківщина» вважається рівень кваліфікації, професіоналізму та особистого внеску у діяльність підприємства.

Головними невирішеними питаннями з приводу соціальних заходів на підприємстві ФГ «Батьківщина» є те, що більшість працівників не відвідують курсів з підвищення кваліфікації, не підвищують рівень своїх знань у сфері сільського господарства. Автором запропоновано оплачувати навчання працівників, курси, поїздки на різні агровиставки, а також виплачувати премію 15% від заробітної плати за впровадження нових ідей у виробництво продукції рослинництва, мінімізації витрат та ін.. Ціллю запропонованих заходів є

підвищення кваліфікації та зростання рівня знань працівників, що в свою чергу, збільшить ефективність діяльності співробітників підприємства ФГ «Батьківщина».

Співробітники підприємства ФГ «Батьківщина» мотивовані матеріально на досягнення більш високої якості продукції рослинництва, але порівняно з різними видами трудової діяльності, то можна підвищити матеріальну мотивацію працівників у сфері сільського господарства.

Керівництво ФГ «Батьківщина» приділяє чималу увагу питанню кадрів, зокрема: збільшення відсотка молодих працівників на підприємстві, а також підготовка студентів спільно з вищими навчальними закладами.

Аналіз предметного дослідження ФГ «Батьківщина» дав виявити переваги та недоліки мотивації співробітників та висунути рекомендації з приводу її вдосконалення:

1. Значного вдосконалення потребує питання інформаційного забезпечення підприємства. Рекомендується виділити гроші на підвищення кваліфікації співробітників згідно їх роботи, що суттєво покращить комунікації та свідомість у процесі діяльності.

2. Важливо розвивати соціальну сторону мотивації працівників: організовувати події, які будуть сприяти впровадженню творчої атмосфери та дадуть можливість співробітникам поділитися своїми ідеями з приводу роботи, а також святкувати такі професійні свята, як День працівника сільського господарства та інші; проводити щотижневі кава-брейки у перерви.

Було проведено аналіз рівня заробітної плати, а також систему преміювання працівників. Розміри премій кожного з співробітників апарату управління і персоналу визначаються згідно з особистим внеском кожного з них в підсумки діяльності ФГ «Батьківщина» за прошенням бухгалтера.

Запропоновано вдосконалити систему преміювання методом конкретизації розміру премій, що пропорційна внеску працівника, встановлено надбавки співробітникам у розмірі до 25% від посадового окладу: За виконання надзвичайно важливої роботи; за суттєві внески у діяльність; за напруженість та складність роботи (до 20% - виконавцям, директору та головному бухгалтерові – до 25%, від 15 до 25% - іншим працівникам), методом зниження рівня матеріальних та інших операційних витрат організації у наступному періоді.

Значну увагу треба приділити моральному заохоченню працівників та збільшенню рівня внутрішньої мотивації співробітників, формуючи творчу атмосферу та організовуючи раціонально робочий процес.

Висновки. Сьогодні для успішного входу вітчизняних підприємств на світовий ринок потрібно застосовувати сучасні технології, пов'язані не тільки з процесами управління виробництвом, але й з управлінням діяльністю організації. Застосування новітніх методів, принципів, підходів та інструментів в управлінні організацією для забезпечення її успішного функціонування в умовах жорсткої конкуренції на ринку є основною складовою успіху організації як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Дослідження та удосконалення систем управління, чи то в рамках окремого підприємства, чи

країни, чи цілого суспільства, допоможе швидко та ефективно впроваджувати нові механізми управління, що відповідають сучасним потребам.

Оцінка ефективності підприємства зазвичай базується на аналізі різних фінансових показників, таких як чистий прибуток підприємства, рентабельність інвестицій, ринкова вартість тощо. Проте, розробляючи перелік фінансових коефіцієнтів за стратегічним рішенням, необхідно враховувати переваги та недоліки використання цих показників на практиці.

Література:

1. Шиян В.І. Определение эффективности сельскохозяйственного производства. Харьков: ХСХИ, 2018. 38 с.
2. Саблук П.Т. Економічні відносини та дохідність агропромислового виробництва. *Економіка АПК*. 2018. № 11. С. 149-155.
3. Мельник В.Я. Развитие форм господарювання у сільському господарстві : монографія . Харків : ХНТУСГ, 2018. 156 с.
4. Плєскач В.Л. Методологічні засади державного регулювання фінансово-економічного розвитку. *Фінанси України*. 2013. № 10. С. 27-35.
5. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Дата звернення: 20.10.2022).
6. Xiao Y, Zhao MJ. Technical efficiency of different farmer sizes based on stochastic frontier production function and its influencing factors—an investigation based on Shaanxi. *Zhongguo Nong Xue Tong Bao*. 2013. №29 (15). P. 42–49.
7. Мертенс В.П. Економіка сільського господарства : навч. посіб. Київ : Урожай, 2015. 288 с.
8. Leibenstein, H. Allocative Efficiency and X-Efficiency. *The American Economic Review*. № 56. P. 392-415.
9. Gonzalez Zuniga. C. Technical efficiency of organic fertilizer in small farms of Nicaragua: 1998–2005. *Published in: Afr J Business Manag*. 2009. №5 (3). P. 967–973.
10. Месель-Веселяк В.Я. Напрями забезпечення конкурентоспроможності аграрного виробництва. *Економіка АПК*. 2016. №10. С. 7-14.
11. Жнякін Б. О. Економіка підприємства : навч. посіб. Донецьк : Альфапрес, 2015. 160 с.
12. Дашутіна Л.О., Недельніцина Д.Л. Інноваційні методи управління виробництвом продукції рослинництва. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/44>.

References:

1. Shiyany, V.I. (2018). *Opredeleniye effektivnosti sel'skokhozyaystvennogo proizvodstva [Determining the efficiency of agricultural production]*. Kharkiv: KHSHI [in Russian].
2. Sabluk, P.T. (2018). Ekonomichni vidnosyny ta dokhidnist' ahropromyslovoho vyrobnytstva [Economic relations and profitability of agro-industrial production]. *Economy of agro-industrial complex*, 11, 149-155 [in Ukrainian].
3. Melnyk, V.Y. (2018). *Rozvytok form hospodaryuvannya u sil's'komu hospodarstvi [Development of forms of management in agriculture]*. Kharkiv: KHNTUA [in Ukrainian].
4. Pleskach, V.L. (2013). Metodolohichni zasady derzhavnoho rehulyuvannya finansovo-ekonomichnoho rozvytku [Methodological principles of state regulation of financial and economic development]. *Finances of Ukraine*. 10, 27-35 [in Ukrainian].
5. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny [State Statistics Service of Ukraine]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

6. Xiao, Y., Zhao M.J. (2013). Technical efficiency of different farmer sizes based on stochastic frontier production function and its influencing factors—an investigation based on Shaanxi. *Zhongguo Nong Xue Tong Bao*, 29 (15), 42–49.
7. Mertens, V. P. (2015). *Ekonomika sil's'koho hospodarstva [Economics of agriculture]*. Kyiv: Urozhai [in Ukrainian].
8. Leibenstein, H. (1966). Allocative Efficiency and X-Efficiency. *The American Economic Review*. 56, 392-415.
9. Gonzalez Zuniga, C. (2009). Technical efficiency of organic fertilizer in small farms of Nicaragua: 1998–2005. *Published in: Afr J Business Manag.*, 5 (3), 967–973.
10. Mesel-Veseliak, V.Y. (2016). Napryamy zabezpechennya konkurentospromozhnosti ahrarnoho vyrobnytstva [Directions for ensuring the competitiveness of agricultural production]. *Economy of agro-industrial complex*, 10, 7-14 [in Ukrainian].
11. Zhniakin, B. O. (2015). *Ekonomika pidpryyemstva [Business economics]*. Donetsk: Alfapress [in Ukrainian].
12. Dashutina, L.O., Nedelnitsyna, D.L. (2022). Innovatsiyni metody upravlinnya vyrobnytstvom produktsiyi roslynnytstva [Innovative methods of managing the production of plant products]. *Economy and society*, 44. Retrieved from: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/44>.